

Miljøministeriet

Departementet
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K
(Sendt elektronisk: mim@mim.dk)

Vingsted den 2. juni 2023

Vedrørende Viborg Kommunes udsættelse af sagsbehandling af ansøgning om vandindvinding af overfladevand fra Gudenåen til elproduktion på Tangeværket.

Danmarks Sportsfiskerforbund mener, at Miljøministeriet har handlepligt i sagen, hvilket vi vil argumentere for i det følgende.

Danmarks Sportsfiskerforbund har den 2. juni fremsendt en opfordring til Viborg Kommune vedrørende manglende fremdrift i sagsbehandling af Gudenåcentralens ansøgning om vandindvinding dateret den 16. december 2019. Henvendelsen er i kopi vedhæftet og skal danne baggrund for det sagsforløb, som vi har en klar opfattelse af, at Ministeriet har fulgt og derfor er fuldt opdateret på.

Viborg Kommune er myndighed for sagsbehandling af Gudenåcentralens ansøgning om vandindvinding af overfladevand fra Gudenåen til elproduktion på Tangeværket. Sagen skal behandles efter vandforsynings-loven og vandløbsloven, herunder med respekt og inddragelse af både Vandramme- og Habitatdirektivet.

Tangeværket har hidtil været drevet på baggrund af en koncession meddelt efter Tangeloven. Tangeloven fra 1918 havde en tidsbegrænsning på 80 år, men er efterfølgende forlænget ad tre omgange. Folketinget har den 12. december 2013 ved lov ophævet Tangeloven og derved det grundlag, som Tangeværket har været reguleret efter. Tangeværkets drift skal herefter reguleres efter gældende miljølovgivning.

I lov om ophævelse af lov om udnyttelse af vandkraften i Gudenaå og om ændring af lov om vandløb står:

Den i medfør af lov om udnyttelse af vandkraften i Gudenaå meddelte koncession gælder indtil den 8. januar 2016, eller, hvis koncessionshaver søger om de nødvendige tilladelser inden den 8. januar 2016, indtil der er truffet endelig afgørelse vedrørende meddelelse af tilladelser til udnyttelse af vandkraften i Gudenaåen.

Det er nu snart 10 år siden, at lov om udnyttelse af vandkraften i Gudenaåen blev ophævet ved Lov (ophævelsesloven), og Tangeværket indvinder forsat vand på en spærrende opstemning af Gudenaåens vand med de negative konsekvenser, det har for Gudenaåens planter og dyr. Den spærrende opstemning hindrer målopfyldelse i henhold til vandrammedirektivet, og i væsentlighedsvurderingen fra Viborg Kommune, hvor kommunen skriver, at det ikke kan afvises, at projektet (spærringen) kan medføre en væsentlig påvirkning af arter i tilknytning til Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag, er hensynet til habitatdirektivet ikke overholdt.

Den 25. maj 2020 udsender Viborg Kommune en væsentlighedsvurdering af den fortsatte drift af Tangeværket. En væsentlighedsvurdering, som er juridisk vurderet af advokat Mads Kobberø fra Codex Advokaterne.

"Konklusion

Det er Viborg Kommunes vurdering, at det ikke kan afvises, at projektet medfører en væsentlig påvirkning af arter i tilknytning til Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag. Der skal derfor gennemføres en egentlig konsekvensvurdering, forinden Viborg Kommune kan gennemføre myndighedsbehandlingen i forhold til vandforsyningsloven og vandløbsloven."

Danmarks Sportsfiskerforbund hævder derfor, at Miljøministeriet har tilsidesat sine forpligtigelser i Tangesagen for så vidt angår overholdelse af både habitat- og vandrammedirektivets forpligtigelser.

Herunder vil vi komme med en række eksempler på Miljøministeriets (Danmarks) manglende handling og dermed overtrædelse af de forpligtigelser, der er gældende for at hindre forringelse af naturtyper og levesteder for arter, som er beskyttet af habitatdirektivet. Det drejer sig om manglende indsats med passende grundlæggende og supplerende foranstaltninger til at sikre målopfyldelse, som beskrevet i vandrammedirektivet for vandområder opstrøms Tange Sø, der er omfattet af vandområdeplanerne.

Eksempler på, hvor Danmarks Sportsfiskerforbund ikke mener, Staten har handlet i overensstemmelse med vandramme- og habitatdirektivets forpligtigelser:

- 1. En løsning til målopfyldelse ved den spærrende opstemning ved Tange var ikke med i udkast til vandområdeplaner for 2021-27, der var i høring 22. december 2021 – 22. juni 2022.**
- 2. Miljø- og Fødevarerklagenævns afgørelser, der henviser til både habitat- og vandrammedirektiv, og hvor Staten ikke har fulgt op og sikret, der bliver foretaget en habitatkonsekvensvurdering:**
  - A) Hjemvisning af vandindvindingsstilladelse til Tangeværket. Sagsnr. NMK-42-00491.**

I denne sag er det meget klart beskrevet af Nævnet, hvor grundigt vurderinger af påvirkning på målopfyldelse i et vandområde skal foretages i forbindelse med en spærring i et vandløb:

B) Hjemvisning i sag om VVM-tilladelse til etablering og drift af klimatilpasningsanlæg i Holstebro Kommune og Holstebro-afgørelsen. Sagsnr.: 21/10121

3. Tangearbejdsgruppen – vinteren 2020-21:

Alle medlemmer af arbejdsgruppen fandt konsensus om opbakning til en række principper for en løsning af spærringen ved Tange.

Heraf vil DSF fremhæve følgende:

- Arbejdsgruppen understreger opfyldelse af vandramme-, habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet som afgørende for en løsning. Målopfyldelse efter direktiverne skal baseres på faglige vurderinger og tilgodese god økologisk tilstand i Gudenåen samt sikre gunstig bevaringsstatus for Natura 2000-udpegede arter og naturtyper.
- Arbejdsgruppen peger på en række forhold, som bør indgå i overvejelserne vedr. valg af løsning, herunder:
  - At løsninger, som ikke indebærer nedlæggelse af Tange Sø, på anden vis bør tilgodese målopfyldelse i Tange Å-systemet og de øvrige mindre vandløbssystemer, der løber til Tange Sø.
  - At en opretholdelse af opstemningen ved Tangeværket medfører behov for en afklaring af direktivopfyldelsen i Gudenåen på de nærmeste kilometer umiddelbart nedstrøms Tangeværket.
  - At mellemlange omløbsløsninger medfører behov for løsning af den resterende opstuvningszone, der ligger opstrøms værket.
- Arbejdsgruppen finder ikke, at Tangeværkets el-produktion har en størrelse, der berettiger til, at den tillægges afgørende vægt i valg af løsning. Arbejdsgruppen finder Tangeværket bevaringsværdigt som museum og kulturmiljø og støtter opretholdelse i det omfang, det er muligt inden for rammerne af direktivopfyldelse.

Danmarks Sportsfiskerforbund mangler igen initiativ og handling fra Staten. I stedet for at komme i gang og bruge arbejdsgruppens opbakning og arbejde, bruger Staten den manglende enighed i gruppen til at udsætte en løsning til genbesøget i 2024.

Det opfatter vi klart som manglende overholdelse af de forpligtigelser, der fremgår af både habitat- og vandrammedirektivet. Se herunder.

I Udkast til Vandområdeplaner 2021-27 fremgår følgende:

"Udviklingsinitiativer for 2021-2027

Med det foreslåede indsatsprogram for planperiode 2021-27 håndteres hovedparten af det resterende indsatsbehov i forhold til at forbedre de fysiske forhold i vandløb. For at sikre, at det resterende indsatsbehov håndteres så omkostningseffektivt som muligt, vil der frem mod 2024 blive igangsat en

række udviklingsinitiativer, der skal danne grundlag for, at der frem mod genbesøget kan træffes beslutning om den resterende indsats. Udviklingsinitiativerne forventes bl.a. at medvirke til mere viden om behovet for fysiske vandløbsindsatser, herunder årsagerne til manglende målopfyldelse, og om hvilke indsatser, der kan være afgørende for at skabe velfungerende og robuste vandløbssystemer.

Spærringer af særlig karakter

En række større spærringer har en karakter, som af hensyn til økonomi, kulturarvshensyn eller betydelige øvrige interesser, herunder specifikke landskabelige eller rekreative interesser, gør det vanskeligt at fastlægge en evt. indsats.

Kommuner og vandråd har i deres arbejde forud for vandområdeplanerne 2021-2027 ikke haft mulighed for at foreslå indsatser for følgende fire spærringer: Tangeværket (Gudenå), Holstebro Vandkraftsø (Storå), samt Sulkendrup Mølle og Lillemølle (begge i Ørbæk Å).

Disse fire spærringer skal derfor håndteres på anden vis, og i det tilfælde, at der vurderes at være behov for at udføre restaureringsprojekter eller afværgeforanstaltninger, vil der skulle findes særskilt finansiering for dette. Sådanne vurderinger vil skulle indgå som konkrete elementer i de ovenfor nævnte udviklings-initiativer frem mod 2024, ligesom der kan blive behov for vurderinger i forhold til kulturarvshensyn, jf. nedenfor.

Særligt for Tangeværket har en arbejdsgruppe, med inddragelse af lokale interessenter og med faglig støtte fra Miljøministeriet, vurderet en række løsningsforslag for spærringen. Arbejdsgruppen har i den forbindelse forholdt sig til forslagene ift. direktivfastsatte krav og rekreative og landskabelige interesser mv. Arbejdsgruppen opnåede ikke enighed om en fælles indstilling til Miljøministeriet, og kunne derfor ikke anbefale et konkret et restaureringsprojekt for Tangeværket og den berørte del af Gudenåen. Det er derfor ikke fastlagt en konkret indsats rettet mod spærringen ved Tangeværket i vandområdeplanen.”

Danmarks Sportsfiskerforbund vil slutte denne henvendelse med en påstand om, at Danmark risikerer en dom for traktatbrud, hvis sagen oversendes til EU-Kommissionen. Vores anledning er en dom afsagt ved EU-Domstolen den 24. juni 2021 i sag C-559/19.

Citater fra dommen:

”Traktatbrud – artikel 258 TEUF – det beskyttede naturområde Doñana (Spanien) – direktiv 2000/60/EF – ramme for Den Europæiske Unions vandpolitiske foranstaltninger – artikel 4, stk. 1, litra b), nr. i), artikel 5, artikel 11, stk. 1, artikel 11, stk. 3, litra a), c) og e), samt artikel 11, stk. 4 – forringelse af grundvands-forekomster – ingen yderligere karakterisering af grundvandsforekomster, der anses for at være truet af forringelse – passende grundlæggende og supplerende foranstaltninger – direktiv 92/43/EØF – artikel 6, stk. 2 – forringelse af naturtyper og levesteder for arter

I stævningen har Europa-Kommissionen nedlagt påstand om, at Domstolen fastslår, at Kongeriget Spanien har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til på den ene side artikel 4, stk. 1, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (EFT 2000, L 327, s. 1), som ændret ved Rådets direktiv 2013/64/EU af 17. december 2013 (EUT 2013, L 353, s. 8) (herefter »direktiv 2000/60«), sammenholdt med artikel 1, litra a), og punkt 2.1.2 i bilag V til direktiv 2000/60, dette direktivs artikel 5, sammenholdt med punkt 2.2 i bilag II til dette, og det nævnte direktivs artikel 11, stk. 1, artikel 11, stk. 3, litra a), c) og e), samt artikel 11, stk. 4, og på den anden side artikel 6, stk. 2, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT 1992, L 206, s. 7), sammenholdt med artikel 7 i dette direktiv, for så vidt angår grundvandsforekomsterne og naturtyperne i det beskyttede område Doñana (Spanien).

Præmis nr. 174 Dom

Henset til alle ovenstående betragtninger skal det fastslås, at Kongeriget Spanien har tilsidesat sine forpligtelser:

- i henhold til artikel 5, stk. 1, i direktiv 2000/60, sammenholdt med punkt 2.2 i bilag II til dette direktiv, idet det ikke har taget hensyn til den ulovlige vandindvinding og indvindingen af vand til by forsyning ved skønnet over indvindingen af grundvand i Doñana-området i forbindelse med den yderligere karakterisering i vandplanen for Guadalquivir 2015-2021*
- i henhold til artikel 11 i direktiv 2000/60, sammenholdt med dette direktivs artikel 4, stk. 1, litra c), idet det ikke i det indsatsprogram, der er blevet opstillet inden for rammerne af vandplanen for Guadalquivir 2015-2021, har fastsat nogen foranstaltning til forebyggelse af en forstyrrelse af de beskyttede naturtyper, der ligger i det beskyttede område Doñana (ZEPA/LIC ES0000024), ved indvindingen af grundvand til behovene i turistområdet Matalascañas*
- i henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43 idet det ikke har truffet de passende foranstaltninger for at undgå de væsentlige forringelser af de beskyttede naturtyper, der ligger i det beskyttede område Doñana (ZEPA/LIC ES0000024), Doñana Norte y Oeste (ZEPA/LIC ES6150009) og Dehesa del Estero y Montes de Moguer (ZEC ES6150012), forårsaget af indvindinger af grundvand i det beskyttede naturområde Doñana siden den 19. juli 2006.”*

Danmarks Sportsfiskerforbund's afsluttende bemærkninger:

I dommen mod Spanien for traktatbrud drejer det sig om, at Spanien ikke har overholdt sine forpligtelser, da de havde kendskab til, at indvindingen af grundvand havde negative konsekvenser. I henhold til artikel 6, stk. 2, i direktiv 92/43 skulle Spanien have indført passende foranstaltninger for at undgå de væsentlige forringelser af de beskyttede naturtyper, der ligger i det beskyttede område. På samme måde har Gudenåcentralen forsat indvundet vand med en spærrende opstemning til Tangværkets el-produktion også efter Nævnets hjemvisning.

Miljøministeriet har kendt til Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 15. maj 2019, da Viborg Kommune har orienteret Ministeriet om afgørelsen. Ministeriet har undladt at følge op og sikre, at der blev foretaget en habitatkonsekvensvurdering, der ifølge Viborg Kommunes væsentlighedsvurdering skulle iværksættes. Ministeriet har desuden undladt sine forpligtelser ved ikke at adressere og stoppe den fortsatte forringelse.

I forhold til Statens forpligtelser iht. vandrammedirektivet, mener vi, at Ministeriet – i henhold til artikel 11 i direktiv 2000/60, sammenholdt med dette direktivs artikel 4, stk. 1, litra c), idet det ikke i det indsatsprogram, der er blevet opstillet inden for rammerne af vandplanen for Gudenåen med til-løb 2015-2021 – ikke har fastsat foranstaltninger til forebyggelse af en forstyrrelse af de beskyttede naturtyper, der ligger i de beskyttede områder i Gudenåen og Randers Fjord.

Det drejer sig om habitatområderne H45, der er en del af Natura 2000-område nr. 49, Gudenå og Gjærn Bakker, samt H14, der er en del af Natura 2000-område nr. 14, Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord.

DSF opfordrer til, at Ministeriet tager initiativ til, at Viborg Kommune får udarbejdet en fuld habitatkonsekvensvurdering; helt i tråd med konklusionen i kommunens egen væsentlighedsvurdering. Og dermed sikrer, at Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse og hjemvisning af sag NMK-42-00491 efterleves.

Citater fra denne afgørelse:

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer, at Viborg Kommune ikke har foretaget en vurdering af indvindingens påvirkning af habitatområder efter habitatbekendtgørelsens regler. Nævnet fremhæver herved, at der ikke er foretaget en nærmere vurdering af Tangeværkets, herunder navnlig opstemningens påvirkning på migrerende arter, som havlampret, flodlampret og bæklampret.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at de akvatiske arter på udpegningsgrundlaget i habitatområderne H14 og H45 alene kan vandre op og nedstrøms opstemningen ved at anvende fisketrappen og ungfiskeslusen. Der foreligger ingen vurdering af, om spærringen kan indebære en påvirkning af eksempelvis arternes vandring til og fra gydepladser i flodsystemet i løbet af deres livscyklus.

Danmarks Sportsfiskerforbund ser frem til Ministeriets besvarelse af denne henvendelse. Til orientering beder vi også EU-kommissionen kigge på sagen. I første omgang som en orienteringssag, med en anmodning om, hvorvidt Kommissionen mener, Danmark har undladt at overholde sine forpligtelser, i forhold til både habitat- og vandrammedirektivet.

Venlig hilsen

Lars Brinch Thygesen
Natur- og Miljøkonsulent
Danmarks Sportsfiskerforbund